

Boligjob-ordning 2.0: service i hjemmene

AF ANALYSECHEF OG UNDERDIREKTØR GEERT LAIER CHRISTENSEN CAND. SCIENT OG CHEFKONSULENT MIRA LIE NIELSEN, CAND. OECON.

RESUMÉ

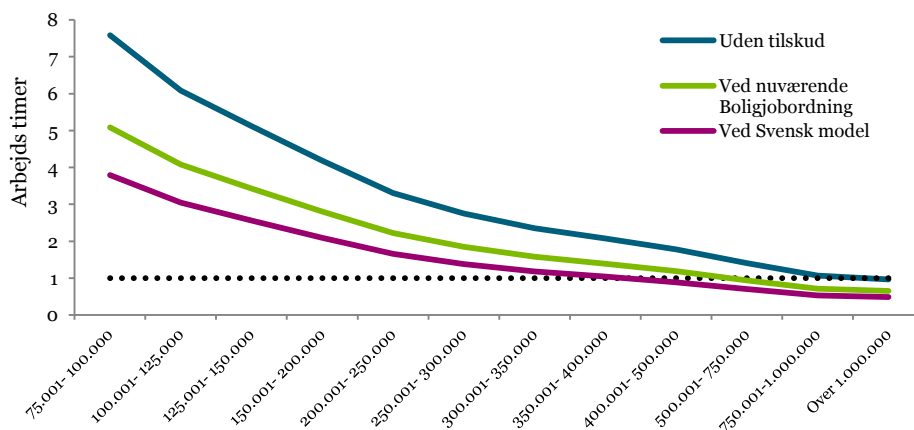
Den danske skattestruktur gør det dyrt at tilkøbe hjælp i hjemmet – derfor gør juristen og elektrikerer selv rent, stryger tøj, foretager indkøb og andet husarbejde i stedet for eksempelvis at blive lidt længere på arbejde og derved tjene lidt mere. Adfærden gør, at servicejobs, der kan varetages af visse grupper, ikke findes i særligt stort omfang. Alternativet til gør-det-selv-husarbejde vil nemlig være køb af ”sort” hjemmeservice og ikke hvid, da det er for dyrt for personer med almindelige lønninger.

Et køb af hjælp i hjemmet kunne være køb af rengøring hos et firma, hvor timeprisen ligger et sted mellem 255-275 kr.ⁱ. Selvom en del danskere har en bruttoløn på det lejde, så er der kun meget få, som for en times arbejde står med 265 kr. i hånden. Man skal faktisk helt op og have en årsløn på 875.000, svarende til en månedsløn på 73.000 kr. for at 1 times arbejde giver penge nok i hånden til at købe 1 times rengøring eller havearbejde, jf. figur 1. Ved Boligjob-ordningen, som vi kender den, falder beløbet til en månedsløn omkring 52.000 kr., mens det ved den svenske model er godt 31.000ⁱⁱ.

De fleste kan gøre rent derhjemme, men ikke nødvendigvis skifte vinduerne

Figur 1

Forhold mellem årsløn og antal timer påkrævet for at have nettotimeløn på 265 kr.

”Skattekillen” gør det ufor- delagtigt at købe hjemme- service

Note: Antallet af arbejdstimer er beregnet ud fra gennemsnitsværdien af de forskellige indkomstintervaller og gennemsnitsskat af personlig indkomst før AM-bidrag i forskellige indkomstintervaller. Der hvor den stiplede linje rammer den blå, er indkomsten, hvor 1 times arbejde minimum giver 265 kr. netto.

Kilde: Skatteministeriet, <http://www.skm.dk/skattetal/statistik/indkomstfordeling/progressionen-i-indkomstskattesystemet-2014/>

Denne adfærd betyder foruden skattesnyd, at flere end nødvendigt forbliver offentligt forsørgede. Hos Dansk Erhverv mener vi, at en boligjob-ordning i det rette format kan få folk, der ikke arbejder i dag, i arbejde, samtidig med at sort arbejde reduceres. Men det kræver en reel make-over af ordningen, som vi kender den.

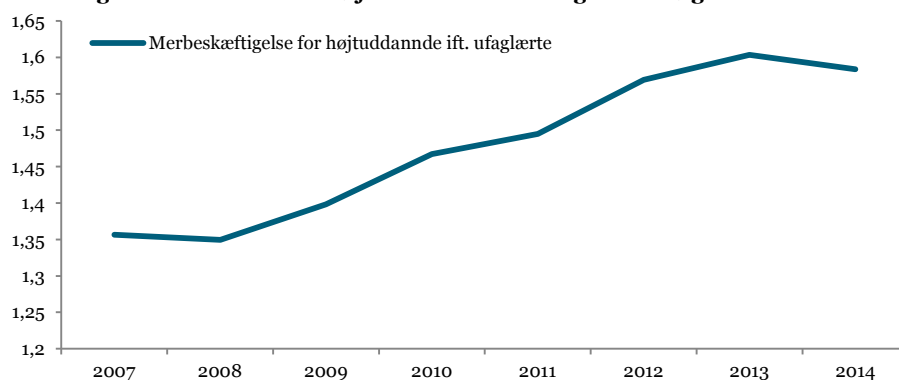
En ændret tilskudsmodel vil give flere mulighed for hjælp i hjemmet og skabe job til svage grupper

Bedring på arbejdsmarkedet er ikke lige fordelt

Den private beskæftigelse er gradvist øget i de seneste par år, men antallet af ledige ikke er faldet i samme omfang, som beskæftigelsen er steget. En årsag til dette er, at de kvalifikationer, som en del ledige har, ikke matcher det, som efterspørges i erhvervslivet. I ledighedskøen er ufaglærte og personer med anden etnisk baggrund end dansk overrepræsenteret, og der er ikke noget, som tyder på, at dette billede vil ændre sig. Tværtimod falder beskæftigelsesgraden for netop denne gruppe, jf. figur 2. Figuren viser, at beskæftigelsesfrekvensen for personer med lang videregående uddannelse i dag er 60 pct. højere end for ufaglærte – i 2007 var det blot 35 pct.

Figur 2

Beskæftigelsesfrekvensen for højtuddannede ift. ufaglærte er øget markant

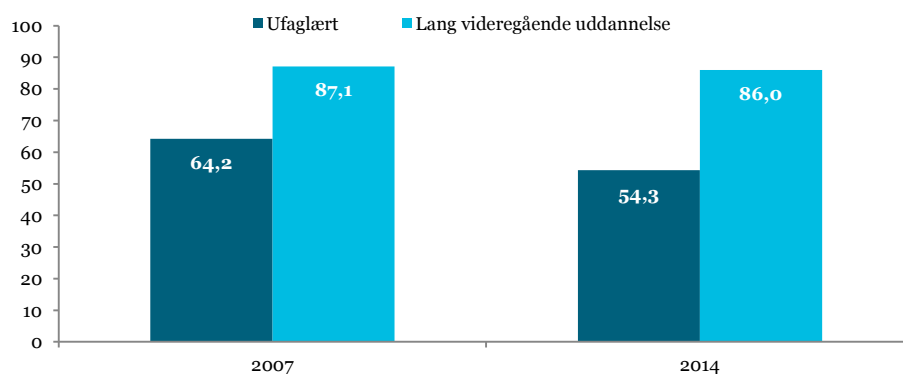

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken, AKU124 og Dansk Erhverv

Udviklingen i beskæftigelsesfrekvenser for hhv. højtuddannede og ufaglærte har alene i de seneste år med al tydelighed vist, at der mangler arbejde til svage grupper på arbejdsmarkedet, jf. figur 3.

Figur 3

Beskæftigelsesfrekvens for højtuddannede og ufaglærte i pct.

Note: Beskæftigelsesfrekvens er andelen af en given gruppe, som er i beskæftigelse.

Kilde: Statistikbanken AKU124

Der er en grad af mismatch mellem efterspørgsel og udbud på arbejdsmarkedet

En make-over af boligjobordningen kan skabe jobs til svage grupper

Beskæftigelsesfrekvensen for ufaglærte halter fortsat

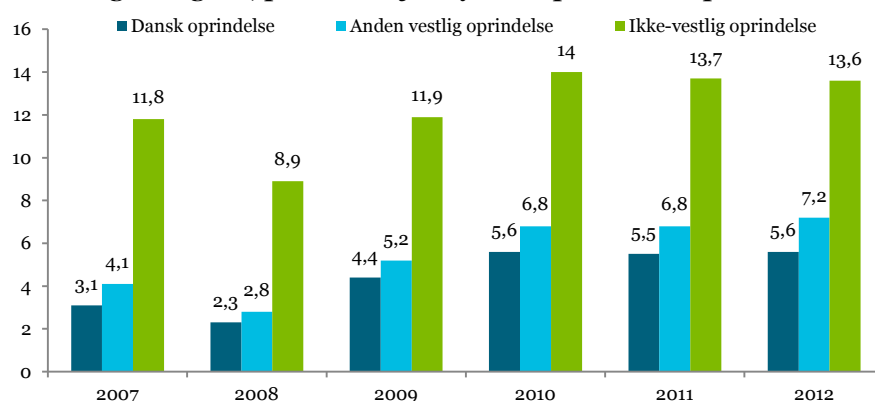
Der er, trods to år med faldende ledighed, fortsat mere end 30.000 ledige, som kun har en grundskoleuddannelse bag sig – personer som i højere grad end mere uddannede er ledige. Gennem de seneste fem år har ledigheden blandt personer med grundskole som højeste uddannelse i gennemsnit været 7,9 pct. og for personer uden nogen uddannelse hele 23,2 pct. Til sammenligning har ledigheden i samme periode på hele arbejdsmarkedet været 5,8 pct.ⁱⁱⁱ

Hvis man ser på ledighed blandt personer med anden etnisk baggrund end dansk, så er der en vedvarende og meget markant overledighed i sammenligning med etniske danskere. Tallene viser med al tydelighed, at der er grupper på arbejdsmarkedet, som har svært ved at finde arbejde.

Indvandrere har sværere ved at komme ud af ledighedskøen

Figur 4

Udvikling i ledighed, pct. af arbejdsstyrken opdelt efter oprindelsesland

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken AULPo1, AULPo3 og AUSo7

Dansk skat hæmmer udvikling af hvidt marked for privat hjemmeservice

Den vedvarende højere ledighed for visse grupper skyldes i vis udstrækning, at private servicejob ikke har noget stort omfang i Danmark.

Den reale timepris på eksempelvis rengøring er voldsom for mange familiers budget, og formentlig en hovedårsag til, at mange vælger selv at svinge støvsugeren eller købe rengøring på det sorte marked, hvor timeprisen er betydeligt lavere. I modsætning til håndværksarbejde, så er de hjemlige huslige pligter i høj grad noget, de fleste selv evner at udføre.

Denne adfærd betyder desværre, at der eksempelvis kun er et meget lille marked for "hvide" hjemmeserviceydelser, og at flere end nødvendigt forbliver offentligt forsørgede.

Få har råd til hjemmeservice på legal vis

Det kræver meget høj løn at betale en times rengøring med en times lønarbejde

Det er klart, at en ændret og knap så progressiv skattestruktur ville afhjælpe problemet, men en udvidet boligjob-ordning kan også være et middel til at skabe et mere rummeligt arbejdsmarked og mindske incitamentet til såvel køb som salg af ”sorte” serviceydelser.

Den danske boligjob-ordning, som vi kender den (og som den genindføres fra årsskiftet), giver, ligesom tidligere, et ligningsmæssigt fradrag for lønudgifter til husholdningsarbejde og istandsættelse, hvilket i en gennemsnitskommune svarer til et tilskud på ca. 1/3 af lønudgiften. Dermed gør den nuværende ordning det meningsfuldt og muligt for lidt flere at tilkøbe sig hjælp i hjemmet, jf. også figur 1 side 1.

Det bliver dog først rigtigt interessant for helt almindelige danske lønmodtagere at købe sig til hjælp i hjemmet, såfremt man udvider støtteordningen og eksempelvis gør som i Sverige, hvor der ydes tilskud på 50 pct., og et større beløb kan trækkes fra (se side 8 for nærmere beskrivelse af den svenske tilskudsordning).

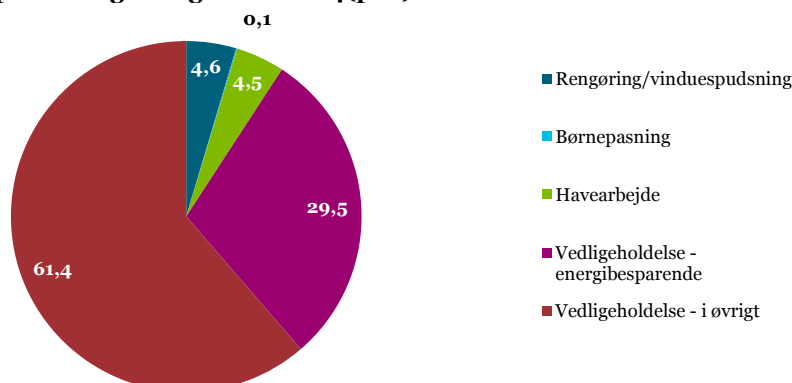
Den gældende danske boligjob-ordning har over årene overvejende skabt aktivitet for landets håndværkere og i minimal grad fået os til at købe mere hjemmeservice af forskellig art, jf. figur 5. Af de fremkomne skattefradrag var det i 2014, præcis som i de tidligere år, mere end 90 pct., der vedrørte vedligeholdelse, dvs. håndværksdelen af boligjob-ordningen^{iv}, mens de resterende af de udbetalte fradrag skyldtes servicedelen, dvs. rengøring, børnepasning, havearbejde eller vinduespudsning.

Der er flere årsager bag dette: fradraget og beløbet er for små, ”skattekiloproblematikken” gør-det-selv er en reel mulighed modsat mange håndværksarbejder, og der er udbygget sort marked for eksempelvis rengøring.

Ikke så overraskende, så bruges den gældende ordning primært til håndværk

Figur 5

Fordeling af udbetalte beløb til servicefradrag under Boligjobordningen, fordelt på fradragskategorier i 2014(pct.)

Kilde: <http://www.skm.dk/skattetal/statistik/generel-skattestatistik/boligjobfradrag-2013-og-2014/> juni 2015.

Bekæmpelse af sort arbejde via en boligjob-ordning

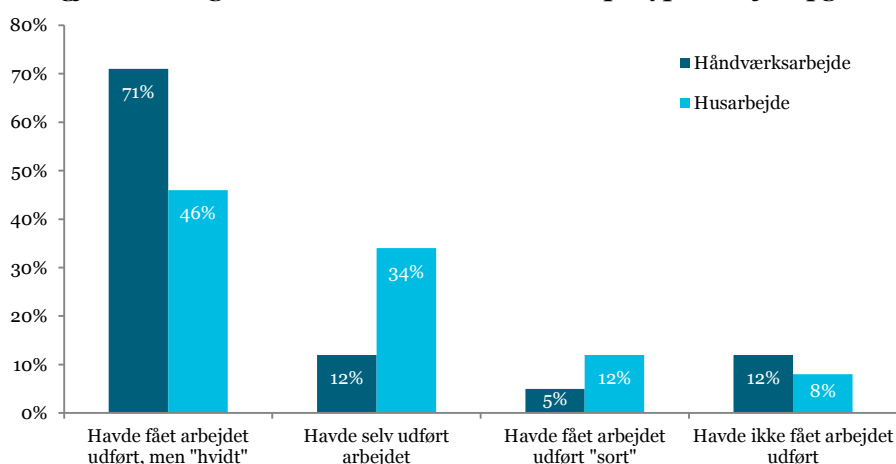
Der er lavet flere analyser af den nuværende boligjob-ordnings effekter på sort arbejde og beskæftigelse. Hovedkonklusionen er, at Boligjobordningen ikke har haft nogen synlig effekt på køb af sort arbejde og arbejdsudbud^v.

Senest har DAMVAD i maj 2015 offentliggjort en omfattende analyserapport af Boligjob-ordningens effekter, som var bestilt af Skatteministeriet. Hovedkonklusionen er igen, at Boligjobordningen kun i meget ringe grad har undertrykt sort arbejde.

MEN, en delkonklusion i undersøgelsen er, at der er markant forskel på adfærdsændringer og effekter mellem håndværksydelse og hjemmeserviceydelse (husarbejde), jf. figur 6.

Figur 6

Boligjob-ordningens umiddelbare effekt fordelt på type arbejdsopgave

Kilde: DAMVAD, Analyse af effekter af bolig-job-ordningen, 2015, s. 12

Undersøgelsen viser, at mere en 70 pct. af håndværksarbejderne ville blive udført, desuagtet om lønudgiften er fradragsberettiget eller ej, da der tale om udført vedligehold, som man med fordel kan få udført med fradrag. Når det kommer til husarbejde, er det iøjnefaldende, at det er en langt større andel af opgaverne, der erstatter gør-det-selv og "sort" arbejde. Resultaterne er interessante, da de underbygger, at støtte til husarbejde rent faktisk har en effekt på arbejdsudbuddet og mindsker "sort" arbejde.

Den nuværende boligjob-ordning påvirker næsten ikke danskerenes tilkøb af hjemmeservice, hvilket kan skyldes ordningens struktur. Arbejdslønnen udgør som hovedregel hele omkostningen ved hjemmeservice, og derfor er en fradragssats på 1/3 af arbejdslønnen (som den nuværende ordningens ligningsmæssige fradrag medfører) for lav i konkurrence med det sorte husholdningsarbejde og gør-det-selv.

Et fradrag på 1/3 af lønudgiften har ikke været nok til at gøre rengøring i private hjem "hvid"

Målrettes boligjob-ordningen hjemmeservice vil det i højere grad mindske sort arbejde og øge arbejdsudbuddet

Samtidig er der tale om en midlertidig ordning med et begrænset fradragsberettiget beløb, som for mange er bedre brugt på håndværkerarbejde, som alligevel skulle købes, og som man i mange tilfælde ikke selv kan lave. Derudover skal køberen have hele beløbet op af lommen og således "lægge ud" for så efterfølgende at modtage et fradrag, som kan være kompliceret for den enkelte at forholde sig til. Det man ser, er fortsat den høje pris på fakturaen. Således er det ikke i Sverige, hvor modellen har været en stor succes.

Udvid boligjob-ordningen efter svensk model

Hos Dansk Erhverv mener vi, at en boligjob-ordning i det rette format kan få folk, der ikke arbejder i dag, i arbejde, samtidig med at sort arbejde reduceres. Men det kræver en make-over af ordningen, som vi kender den. Lad os kigge over Øresund og tage ved lære af de erfaringer, som svenskerne har taget for os.

I Sverige har man siden 2007 via den såkaldte RUT-ordning skabt jobs til personer uden eller med en sparsom uddannelse. "RUT" er en forkortelse for: Rengöring, Underhåll og Tvätt. Siden ordningens indførelse er der vokset en ny branche frem – en branche bestående af tusindvis af små virksomheder, der udfører servicearbejde i private hjem. Den svenske RUT-ordning har vist sig at være ret effektiv som middel mod målet om flere lavt uddannede i arbejde, mindske sort husarbejde og højne potentialet for øget arbejdstid blandt højtproduktive. RUT-ordningen har betydet, at der i Sverige er vokset en helt ny erhvervssektor frem. Antallet af beskæftigede i hjemmeservicefirmaer i Sverige er steget fra få hundrede, som arbejdede "hvidt" med husholdningstjenester, i 2007 til 17.000 personer i 2013^{vi}.

En udvidet model kan give bedre resultater

I Sverige skønnes det, at ca. 75 pct. af de personer, som RUT har skabt job til, kommer fra ledighed eller fra tilværelse uden for arbejdsmarkedet. Mange af de personer/virksomheder, der udbyder hjemmeservice, gør det på deltid eller for en periode. Som tidligere nævnt har den svenske RUT-ordning skabt 17.000 arbejdspladser – arbejdspladser, som i høj grad varetages af kvinder med indvandrerbaggrund, som ellers kan have svært ved at finde beskæftigelse på normale vilkår^{vii}. Det er især børnefamilier og personer over 65 år, som køber via ordningen i Sverige^{viii}.

Præmissen for at støtte udvalgte dele af erhvervslivet må være, at der er større samfundsmæssige gevinster end tab eller andre uhensigtsmæssige konsekvenser. I dette tilfælde handler det om at gøre et sort marked hvidt, få langtidsledige i arbejde, øge arbejdsudbuddet blandt højtproduktive mv.

Tilskud og fradrag øger risikoen for stigende priser på hjemmeserviceopgaver, men konkurrence og prisen på det "sorte" alternativ vil holde prisen i skak. Der er også risiko for, at en del af de penge som danskerne vil bruge på hjemmeservice, blot vil fortrænge andet privatforbrug. Dette vil formentlig være tilfældet for nogle, men mange danskere køber i dag hjemmeservice sort, og det er således "sort" privatforbrug, som fortrænges. For mange vil det frigive tid i en travl hverdag til at bruge mere tid på forfølgelser eller lønnet arbejde.

Der vil dog altid være et vist økonomisk dødvægts-tab ved støtteordninger

Sådan fungerer den svenske RUT-ordning i praksis – kort fortalt:

RUT giver et skattefradrag på hjemmeserviceydelser såsom rengøring, vask, børnepasning mv. Det er alene omkostninger til arbejds løn, som er fradragsberettiget. Man kan få fradrag på 50 pct. af omkostningerne til arbejds løn og maksimalt 50.000 SEK pr. år pr. voksne person i en husstand, reelt svarende til udført arbejde for 100.000 SEK i kraft af, at man som køber blot betaler halvdelen af lønomkostningen.

Alle virksomheder, der vil udføre arbejde dækket af RUT-ordningen, skal registreres på dertil indrettet portal hos den svenske skattemyndighed. Udføreren eller virksomheden skal være registreret som såkaldt F-skattebetaler, inden arbejdet kan påbegyndes. F-skat er "foretag-skat," som dækker over, at virksomheden selv har ansvar for fx skat og momsbetalinger.

Alle private, som ønsker at få RUT-fradrag, skal indvillige i, at personnummer, adresse mv. bruges af sælger/virksomheden og skattemyndigheden til at identificere den enkelte som køber af hjemmeserviceydelser. Privatpersoner har selv ansvar for at sikre, at beløbsgrænsen ikke overskrides.

Proces i praksis for køber og sælger, hhv. privatperson og virksomhed:

- Køber og sælger enes om, at der skal udføres RUT-dækket arbejde. Køber får dokumentation for, at virksomheden er godkendt under RUT-ordningen.
- Sælger får dokumentation på købers identitet (bl.a. personnummer) og adresse.
- Når arbejdet er udført, sendes faktura på det halve af arbejds lønnen (inkl. moms) til køber. Som køber får man derved skattenedsættelsen direkte, idet man blot betaler halvdelen af omkostningen til arbejds lønnen.
- Virksomheden indberetter det udførte arbejde, samt oplysninger om køber til RUT-portal og får den resterende arbejds løn udbetalt fra de svenske skattemyndigheder. Typisk går der 10 arbejdsdage fra indberetning til udbetaling til virksomheden.
- Køber modtager brev fra skattemyndighederne med information om, at pengene er udbetalt og beløbs størrelse, når pengene udbetales til den udførende virksomhed. Brevet indeholder også information om, hvor meget køber har udnyttet skattefradraget det pågældende år.
- På købers fortrykte selvangivelse vil beløbet for RUT-fradrag derefter vises. Ved at godkende det fortrykte beløb certificeres, at alt er korrekt, og at alle vilkår for endelig skattereduktion er opfyldte.

For mere detaljerede informationer om RUT henvises til www.skatteverket.se, hvor søgeordet "RUT" giver flere forskellige dokumenter og vejledninger om ordningen.

For at benytte RUT skal såvel køber som leverandør registreres

▼ OM DENNE UDGAVE

"Boligjobordning 2.0" er 18. nummer af Dansk Erhvervs Perspektiv i 2015. Redaktionen er afsluttet 1. september 2015.

▼ OM DANSK ERHVERVS PERSPEKTIV

Dansk Erhvervs Perspektiv er Dansk Erhvervs analysepublikation, der sætter fokus på aktuelle problemstillinger og giver baggrund og perspektiv på samfundsmæssige problemstillinger. Dansk Erhvervs Perspektiv udkommer ca. 25 gange årligt og henvender sig til beslutningstagere og meningsdannere på alle niveauer. Ambitionen er at udgøre et kvalificeret og anvendeligt beslutningsgrundlag for væsentlige, aktuelle udfordringer på alle områder, som har betydning for dansk erhvervsliv og den samfundsøkonomiske udvikling. Det er tilladt at citere fra Dansk Erhvervs Perspektiv med tydelig kildeangivelse og med henvisning til Dansk Erhverv.

▼ REDAKTION

Analysechef Geert Laier Christensen (ansv.), cand. scient. pol.; skattepolitisk chef Jacob Ravn, cand. jur.; chefkonsulent Mira Lie Nielsen, cand. oecon.; analysekonsulent Malthe Mikkel Munkøe, cand. scient. pol., MA, MA og økonom Andreas Kildegaard Pedersen, cand. polit.

▼ ISSN-NR.: 1904-7894

Dansk Erhvervs Perspektiv indgår i det nationale center for registrering af danske periodika, ISSN Danmark med titlen "Dansk Erhvervs Perspektiv: Analyse, økonomi og baggrund (online)"

▼ KILDER

I publikationen er der for de danske tal brugt senest tilgængelig statistik fra Danmarks Statistik, www.statistikbanken.dk og fra Skatteministeriet, www.skm.dk. For lønniveauer er der brugt oplysninger fra eksisterende rengøringsfirmaer. For de svenske tal, skøn og beregninger, er der primært brugt officielle kilder, nemlig Skatteverket, www.skatteverket.se og det statistiske centralbureau, www.scb.se. samt tænketanken Almega, www.almega.se.

▼ KVALITETSSIKRING

Troværdigheden af tal og analyser fra Dansk Erhverv er afgørende. Dansk Erhverv gennemfører egne spørgeskemaundersøgelser i overensstemmelse med de internationalt anerkendte guidelines i ICC/ESOMAR, og alle analyser og beregninger gennemgår en kvalitetssikring i henhold til Dansk Erhvervs interne kvalitetsmanual.

Denne analyse er offentlig tilgængelig via Dansk Erhvervs hjemmeside. Skulle der trods grundig kvalitetssikring forefindes fejl i analysen, vil disse blive rettet hurtigst muligt og den rettede version lagt på nettet.

▼ KONTAKT

Henvendelser angående analysens konklusioner kan ske til analysechef Geert Laier Christensen på mail: glc@danskerhverv.dk eller til chefkonsulent Mira Lie Nielsen på mln@danskerhverv.dk

ⁱ Dansk Erhvervs egen estimering af timepris baseret på rundspørge blandt rengøringskunder og virksomheder.

ⁱⁱ Beregningerne hviler på gennemsnitsskattesatser for forskellige indkomstintervaller. Ved udregning af time- og månedslønninger er disse baseret på middelværdien i et indkomstinterval.

ⁱⁱⁱ Kilde: Danmarks Statistik, www.Statistikbanken.dk, AULO7

^{iv} Af de udbetalte midler under Boligjobordningen i 2014 gik 90,9 pct. til istandsættelse.

^v Bl.a. Rockwoolfonden, Rockwoolfondens forskningsenhed, Fald i det sorte arbejde under krisen, maj 2014, s. 2-3

^{vi} Almega Sverige, Fakta om RUT, 2014.

^{vii} Almega Sverige, Fakta om RUT, 2014.

^{viii} Almega Sverige, Fakta om RUT, 2014.